

Huismus-, steenuil- en vleermuisonderzoek aan de Kerkstraat 9 en 11 te Nieuwaal

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status: Definitief

Project: BE/2019/027

Datum: 8 november 2019

Samensteller(s): ing. M.J. Visschers

Collegiale toets: ing. ir. K.J. Rebergen

Opdrachtgever:

GEMEENTE ZALTBOMMEL
Postbus 10.002
5300 DA Zaltbommel

Dhr. T. Kerkhoff
Waalbandijk 21
5315 AJ Nieuwaal

Contactpersoon: Mevr. M. Kriesch, mevr. L. Breeve (Gemeente Zaltbommel) en dhr. Kerkhoff

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V. / Gemeente Zaltbommel & dhr. Kerkhoff

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

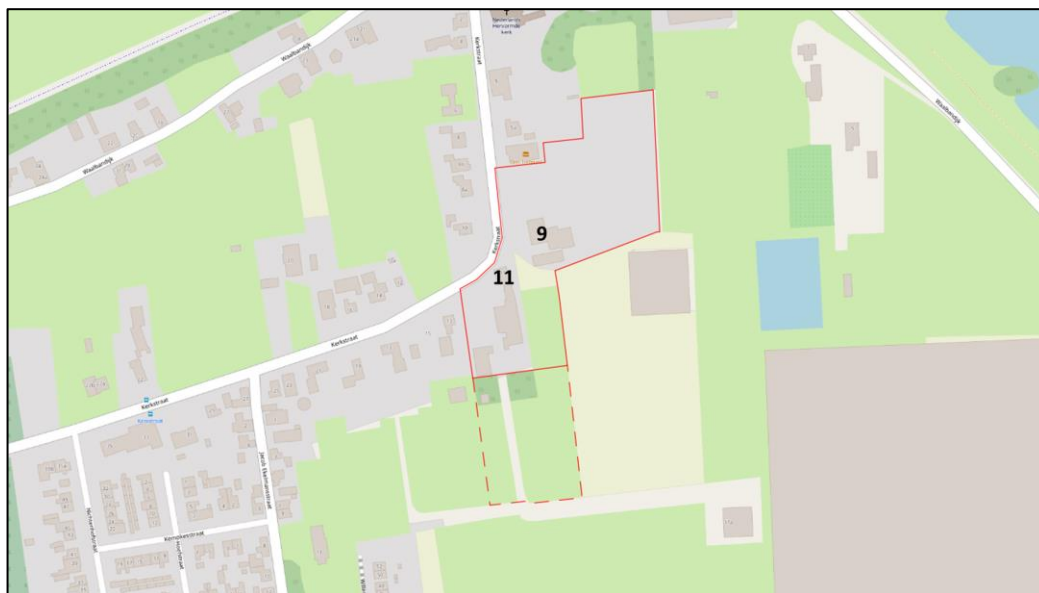
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Plangebied	6
1.3 Werkzaamheden	6
1.4 Te verwachten soorten en functies	7
1.5 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode	9
2.1 Theoretisch kader	9
2.2 Praktische uitvoering	11
2.3 Inventarisaties	13
3 Resultaten	15
3.1 Huismus	15
3.2 Steenuil	16
3.3 Vleermuizen	16
3.4 Overige soorten	18
4 Conclusie	21
4.1 Huismus	21
4.2 Steenuil	21
4.3 Vleermuizen	21
4.4 Overige soorten	21
4.5 Vervolgstap(pen)	22
4.6 Vooruitzicht projectplanning	22
5 Bronnen.....	25
Bijlage 1 Overzicht waarnemingen.....	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Kerkstraat 9 te Nieuwaal is een vrijstaande woning met steense muren en rieten dak gesitueerd. Tevens zijn er bedrijfshallen gelegen op het perceel. Aan de Kerkstraat 11 te Nieuwaal is een woning met paardenstal en diverse schuren gesitueerd. De initiatiefnemer van Kerkstraat 9 (Gemeente Zaltbommel) is voornemens de bedrijfshallen te saneren. De initiatiefnemer van Kerkstraat 11 (dhr. T. Kerkhoff) is voornemens de aanwezige opstallen op de planlocatie te saneren ten behoeve van de realisatie van 3 nieuwbouwwoningen met bijgebouw.

Omdat de beoogde ontwikkeling mogelijk leidt tot de aantasting van beschermde nestplaatsen van vogels en vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie voor deze soorten (Hooymans, 2018).

Figuur 1.1 De planlocatie (rood omkaderd) is gelegen aan de Kerkstraat 9 en 11 te Nieuwaal.

Op basis van het oriënterende onderzoek door Viridis (Hooymans, 2018) kon de aanwezigheid van nestlocaties of een essentieel leefgebied van huismus en steenuil alsmede de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen niet worden uitgesloten. Om vast te stellen of de bebouwing daadwerkelijk een functie heeft voor vorengenoemde soorten was aanvullend onderzoek noodzakelijk. De gemeente Zaltbommel en dhr. Kerkhoff hebben Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn huismus, steenuil en vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maken de huismus, steenuil en vleermuizen gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?

- Hebben de voorgenoemen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van de verblijfplaatsen en leefomgeving van huismus, steenuil en vleermuizen?

1.2 Plangebied

De planlocatie bestaat uit de een woonperceel aan de Kerkstraat 9 en 11 te Nieuwaal (figuur 1.2). Het perceel aan de Kerkstraat 9 bestaat uit vrijstaande woning met steense muren en rieten dak. Tevens is er een half open kapschuur aanwezig. De bebouwing aan de Kerkstraat 11 bestaat uit een woning, paardenstal en diverse schuren. De opstallen zijn steens en slecht geïsoleerd (over het algemeen geen dakbeschot/ isolatiepanelen). Rondom de bebouwing zijn een tuin (waaronder landelijk groen) en een paardenwei aanwezig. Ten zuiden van de bebouwing is agrarische grond aanwezig. De directe omgeving bestaat uit de bebouwde kom van Nieuwaal, kassen en agrarische percelen.

Figuur 1.2 De voorzijde van het plangebied vanaf de Kerkstraat (bron: google.maps.nl)

1.3 Werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens alle bebouwing aan de Kerkstraat 11 te saneren ten behoeve van 3 nieuwbouwwoningen met bijgebouw. De werkzaamheden worden geclassificeerd als sanering. De werkzaamheden zullen op hoofdlijnen bestaan uit:

- Saneren van opstallen Kerkstraat 9 en bedrijf stallen Kerkstraat 11 algemene sloopwerkzaamheden en afvoer sloopmateriaal;
- Verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- Egaliseren terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- Realisatie 3 woningen: algemene bouwwerkzaamheden;
- Revitalisatie terrein en aanleg verharding; allerhande (straat- en hoveniers)werkzaamheden;

1.4 Te verwachten soorten en functies

Uit het oriënterend onderzoek (Wever, 2018) is gebleken dat de bebouwing op de planlocatie geschikt zijn als nestlocatie en/of verblijfslocatie van huismus, steenuil en vleermuizen (tabel 1.1). Daarnaast is de bebouwing geschikt als nestlocatie van overige vogelsoorten die nestelen in bebouwing (bv. spreeuw).

Tabel 1.1 De te verwachten beschermde gebouwbewonende soorten op de planlocatie op basis van de uitgevoerde quickscan.

Soort	Potentie	Overtreding Wet nb
Huisumus	Ja, onderste rij dakpannen woning en open kapschuur	Mogelijk
Gierzwaluw	Nee, geen openingen welke naar kruipruimtes leiden	Nee
Vleermuizen	Ja	Mogelijk
Gewone dwergvleermuis	Ja	Mogelijk
Ruige dwergvleermuis	Ja	Mogelijk
Laatvlieger	Ja	Mogelijk
Gewone grootoorvleermuis	Nee, geen sporen van aangetroffen tijdens quickscan Viridis	Nee
Spreeuw (cat. 5)	Ja, in (bedrijfs)opstallen	Mogelijk
Boerenzwaluw (cat. 5)	Nee, geen nesten tijdens quickscan Viridis	Nee
Huiszwaluw (cat. 5)	Nee, geen wit overstek	Nee
Steenmarter	Nee,	Nee
Steenuil	Ja	Mogelijk

In 2018 is door Viridis staat het volgende aangegeven: 'De steenuilenkast is gelegen op 70 meter afstand van de paardenstal en verkeerd in goede staat. De steenuil is er dit jaar tweemaal waargenomen maar heeft er niet gebroed, aldus dhr. Harry Kolman van de plaatselijke Steenuilenwerkgroep.'

Voor het steenuilenonderzoek werd duidelijk dat door omstandigheden de steenuil nestkast naar beneden is gevallen en niet meer functioneert (persoonlijke communicatie met dhr. T. Kerkhoff). Van het aantonen van een eventueel broedgeval in de steenuilenkast is geen sprake meer. Echter kan de steenuil ook broeden in de (bedrijfs)stallen en is deze bebouwing nauwkeurig onderzocht.

1.5 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten, uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De bescherming van de huismus en steenuil valt onder de vogelrichtlijn. Binnen de vogelrichtlijn wordt onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan het leefgebied en de nestplaats jaarrond beschermd zijn en de overige broedvogels waarvan de nestplaats en het leefgebied enkel beschermd zijn tijdens de broedperiode. Vleermuizen vallen onder de bescherming van de habitatrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden (paragraaf 1.3) kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art 3.1 lid 2 en 4 (Vogelrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid (huismus en steenuil) te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels (huismus en steenuil) weg te nemen.

Lid 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Wnb, art 3.5 lid 2 en 4 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid (alle vleermuissoorten) te beschadigen of te vernielen.

2 Methode

2.1 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de huismus en de steenuil zijn deze richtlijnen vastgelegd in de Kennisdocumenten (BIJ12, 2017). Voor vleermuizen geldt het Vleermuisprotocol (NGB, 2017) als richtlijn. De richtlijnen worden met enige regelmaat door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie B.V. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde gebouwbewonende soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van huismus-, steenuil- en vleermuisonderzoek zoals deze zijn geformuleerd in het Kennisdocument huismus (BIJ12, 2017a), Kennisdocument steenuil (BIJ12, 2017d) en het Vleermuisprotocol (NGB, 2017).

Huisumus <i>Nest:</i> Aantoonbaar door: - Visueel onderzoek in periode 1 april t/m 15 mei (2x veldbezoek avond/ochtend) - Visueel onderzoek in de periode 10 maart t/m 20 juni (4x veldbezoek avond/ochtend) - Inspectie (oplichten dakpannen) in de periode 15 september/1 maart (1x veldbezoek) <i>Functioneel leefgebied:</i> Bestaat met name uit foerageer en slaapplekken. Wordt vastgesteld door waarnemingen en gedrag van alle aanwezige huismussen. (Kennisdocument huismus BIJ12)
Steenuil <i>Nestlocaties:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode 1 februari t/m 30 april (3x veldonderzoek), waarbij er minimaal 1 maand tussen het 1e en 3 veldbezoek aanwezig is. Onderzoek wordt uitgevoerd d.m.v. afspelen baltsroep en tenminste éénmaal zoeken naar sporen en nestplekken. <i>Functioneel leefgebied:</i> Bestaat uit roestplaatsen en foerageergebied. Wordt vastgesteld door waarnemingen en gedrag van de aanwezige steenuilen. (Soortinventarisatieprotocol NGD, juli 2017)
Vleermuizen <i>Kraamverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (10 mei) 15 mei t/m 15 juli (20 juli) (2x veldbezoek). Indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector. <i>Zomerverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 mei t/m 15 augustus (1 december) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten

worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Paarverblijfplaats:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (15 juli) 15 augustus t/m 1 oktober (1 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen, territoriaal gedrag en sociale geluiden. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Winterverblijfplaats:

Onvolledig inspecteerbare winterverblijfplaatsen kunnen voor de gewone dwergvleermuis onderzocht worden door zwermbezoeken in de periode 1 augustus t/m 10 september (2x veldbezoek). Onderzoek wordt uitgevoerd met een batdetector eventueel in combinatie met een warmtebeeldcamera. Voor overige soorten met inspecteerbare verblijfplaatsen 1 locatie bezoek in de periode 1 december t/m 1 maart.

Essentieel foerageergebied¹:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 april t/m 1 oktober (1 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op foeragerende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.

Essentiële vliegroute¹:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 april t/m 1 oktober (1 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort, indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op migrerende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector eventueel in combinatie met een zaklamp of warmtebeeld.

(Kennisdokument gewone dwergvleermuis, BIJ12 & Vleermuisprotocol, maart 2017)

¹ Onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Onder een essentiële vliegroute wordt verstaan een vliegroute die van wezenlijk belang is als er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats een essentieel foerageergebied te bereiken of omvliegen vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats naar een essentieel foerageergebied via een alternatieve route teveel energie kost (o.a. uitspraak RvS 201708426/1/R2, 3 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2169).

Spreeuw (cat. 5)

De nesten van spreeuw (cat. 5) zijn jaarrond beschermd indien er sprake is van ecologische zwaarwegende redenen. Aanwezigheid van nesten van deze soorten wordt vastgesteld door het tellen van in gebruik zijnde nesten. In praktijk gebeurt dit in de periode 1 april tot eind juli, betreffende de broedperiode. Voor de soort zijn geen richtlijnen voor inventarisatie opgesteld, maar wordt de inventarisatie uitgevoerd gedurende het aanvullende onderzoek naar overige jaarrond beschermde broedvogels.

2.2 Praktische uitvoering

De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes.

Procedure

Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen het plangebied wordt het aanvullende onderzoek ingericht. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities de planlocatie (gevels/daken/dakranden met potentie) het meest efficiënt (strategisch) kan worden onderzocht. De strategische punten, looproute en zichtlijnen zijn afhankelijk van de aanwezigheid van schuttingen, struiken/bomen, verlichting en diverse typen van bebouwing. Tevens zijn deze afhankelijk van de te onderzoeken soortgroep. In figuur 2.1 worden de strategische punten en de meest gebruikte looproutes weergegeven voor huismus en vleermuisonderzoek en de locaties van afgespeelde steenuil geluiden.

Huismus

Binnen de kaders van de Kennisdocument huismus is de onderzoekswijze vormvrij. Afhankelijk van omstandigheden zoals de relatieve potentie, ervaring, moment van onderzoek het aantal onderzoekers, en dergelijke, worden door de diverse onderzoeksbureaus op verschillende wijze onderzoek uitgevoerd. In de quickscan (Hooymans, J., 2018) zijn een aantal nesten in de open kapschuur waargenomen. Tijdens de veldbezoeken t.a.v. huismussen is gelet op activiteit (c.q. roepende mannetjes) rondom deze nesten. Ook eventuele openingen in de overige (bedrijfs)stallen zijn nauwkeurig in de gaten gehouden.

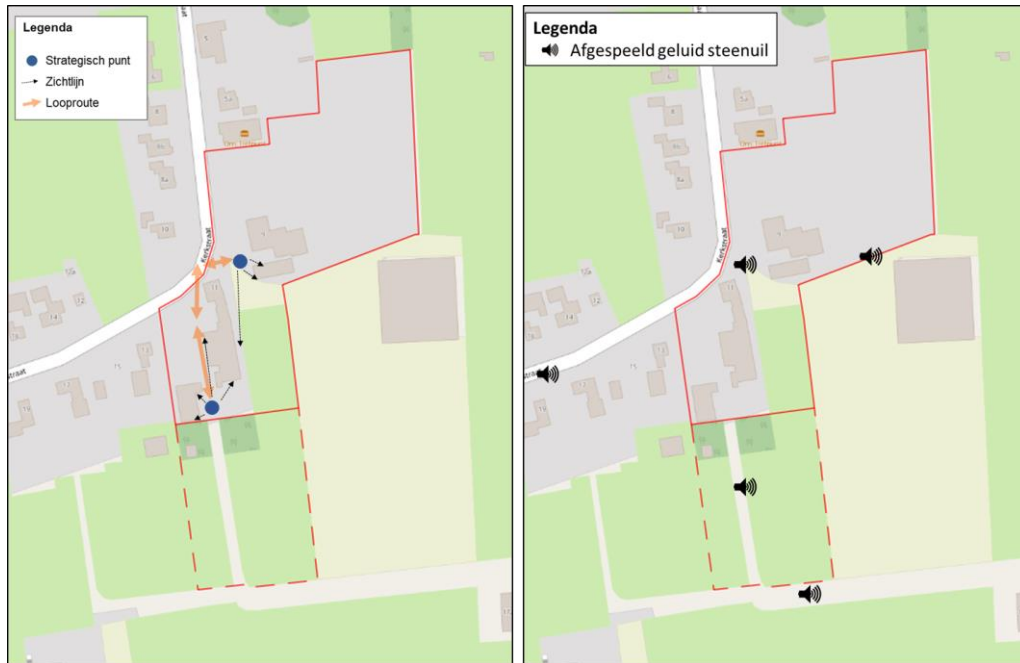
Vleermuizen

Het aanvullend onderzoek vleermuizen wordt uitgevoerd door een combinatie van strategische punten en looproutes. Tijdens eerste onderzoek (zowel in het voorjaar als najaar) worden strategische punten ingenomen. Op het moment dat er sprake is van uitvliegende vleermuizen beweegt de onderzoeker zich in tegenovergestelde richting (dus de vleermuis tegemoet) naar het volgende strategische punt om zo een eventueel tweede of daaropvolgende uitvliegend individu, en uiteindelijk zo mogelijk de kolonieverblijfplaats, te lokaliseren. Hierbij blijft de nadruk op de woningen die binnen het plangebied vallen. Tijdens de vervolgonderzoeken wordt per seizoen de strategische punten ingenomen waar op dat moment de hoogste trefkans is. Afhankelijk van het doel van het aanvullend onderzoek (e.g. kraamverblijfplaatsen, functioneel leefgebied e.d.) wordt de nadruk gelegd op strategische punten (zomerverblijfplaatsen, vliegroutes) of strategische looproutes (paarverblijfplaatsen, winterzwermverblijfplaatsen).

Steenuil

Tijdens een territoriumkartering brengen we daarom het aantal roepende mannetjes in kaart. Onder de aanname dat elk roepend exemplaar een broedpaar vertegenwoordigt wordt zo een beeld van het aantal territoria verkregen. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is een smartphone en bluetooth JBL Clip 3 speaker, waardoor de roep lui wordt afgespeeld. Een Steenuil verradt zijn aanwezigheid door te antwoorden met een (balts)roep.

Daarnaast geven zichtwaarnemingen inzicht in de mogelijke aanwezigheid van een broedpaar. Als laatste wordt er gelet op krijtsporen binnen de (bedrijfs)stallen en eventuele paaltjes van hekwerk. Deze krijtsporen geven een indicatie dat een steenuil(paar) vaak naar deze locatie terugkomt.

Figuur 2.1 Overzicht van de strategische punten en de meest gebruikte looproutes (links, voor huismus en vleermuizen) en de locaties van afgespeelde steenuil geluiden (rechts) op de planlocatie.

De procedure tijdens ieder veldbezoek is als volgt:

1. Bepalen strategische punten voorafgaand aan start onderzoek.
2. Overleg met collega('s) over bezetting strategische punten en looproutes. Als het een vervolgronde betreft worden de resultaten van de eerdere rondes hierin meegenomen;
3. Controle gevels op aanwezigheid van uitwerpselen onder en/of tegen de gevels. Eventueel navraag bij bewoners op (recente) activiteit van huismus, steenuil en vleermuizen¹;
4. Start/uitvoering onderzoek/bezetting strategische punten en uitvoering conform reactieve onderzoekswijze;
5. Afronding onderzoek, bespreken met collega('s) van tussentijds resultaat, eventuele onduidelijkheden over verblijfplaatsen en waarnemingen worden in dit stadia goed ondervangen.

¹Op basis van uitwerpselen kan vaak een goede eerste indruk worden verkregen waar nesten van steenuil en grotere verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

2.3 Inventarisaties

Veldbezoeken

De planlocatie is een aantal keer bezocht door medewerkers van Blom Ecologie B.V. (tabel 2.2). Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van huismus, steenuil en vleermuizen. Tijdens het onderzoek is met name gelet op nestindicerend gedrag van huismus en steenuil alsmede foeragerende/communicerende vleermuizen. Tevens is gelet op de veelgebruikte structuren door huismus en vleermuis voor het bepalen van het functioneel leefgebied.

Tabel 2.2 Veldbezoeken op de planlocatie, met per veldbezoek welke functies onderzocht worden en het aantal waarnemers dat is ingezet. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in de Kennisdocumenten huismus, Soortinventarisatieprotocollen (NGB, 2017) en het Vleermuisprotocol (2017).

Veldbezoek	Functie	Aantal	Datum	Zon ▼ ▲	Tijd	Weersomstandigheden
Huisumus 1	Nest + leefgebied	1	09-4-2019	20.28	18.15-20.30	2/8, droog, 2-4 Bft, 13°C
Huisumus 2	Nest + leefgebied	1	25-4-2019	06.22	06.25-08.25	6/8, droog, 2-3 Bft, 10°C
Steenuil 1	Nest + leefgebied	1	28-3-2019	06.25	04.45-06.30	2/8, droog, 0-1 Bft, 6°C
Steenuil 2	Nest + leefgebied	1	9-4-2019	20.28	20.50-22.15	8/8, droog, 3-4 Bft, 8°C
Steenuil 3	Nest + leefgebied	1	30-4-2019	06.12	04:15-06.15	6/8, droog, 2-3 Bft, 9°C
Vleermuizen 1	Kraam + zomer	2	30-4-2019	06.12	04.15-06.15	6/8, droog, 2-3 Bft, 9°C
Vleermuizen 2	Kraam + zomer	2	03-7-2019	22.05	22.00-00.15	0/8, droog, 1-2 Bft, 13°C
Vleermuizen 3	Kraam + zomer	2	30-7-2019	21.36	21.30-23.45	2/8, droog, 1-2 Bft, 23°C
Vleermuizen 4*	Paar	1	27-8-2019	20.40	21:45-23:45	4/8, droog, 1-2 Bft, 13 °C
Vleermuizen 5*	Paar	1	19-9-2019	19.47	20.45-22.45	0/8, droog, 0-1 Bft, 10°C

*De vleermuis rondes 4 en 5 (najaar) zijn alleen uitgevoerd op de Kerkstraat 11. Het perceel aan de Kerkstraat 9 is sporadisch meegenomen tijdens deze onderzoeken, maar niet vlakdekkend onderzocht. Het is daarom niet met volledige zekerheid uit te sluiten dat er zich geen paarverblijfplaatsen bevinden in de bebouwing aan de Kerkstraat 9.

Gebruikte materialen

Het huismus onderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker. Tijdens het steenuil onderzoek is gebruik gemaakt van JBL speaker voor het afspelen van steenuil geluiden. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector, type Petterson 240x. Dit type batdetector is heterodyne en heeft een time expansion functie. De time expansion functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de hoog frequent geluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn eventueel opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-07. Indien inventarisatie in het veld niet mogelijk was zijn geluiden geanalyseerd met behulp van de software BATSOUND.

3 Resultaten

3.1 Huismus

Aantal waarnemingen

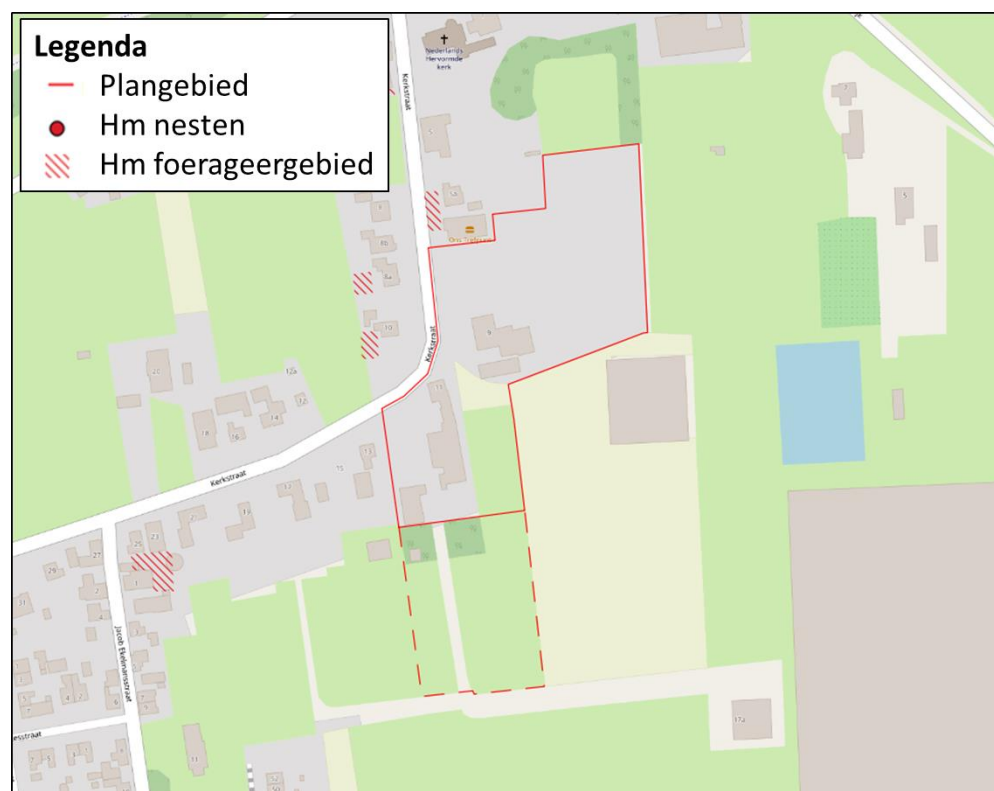
Tijdens de onderzoek rondes zijn in totaal circa 8 huismussen (*Passer domesticus*) waargenomen tijdens de piekmomenten. Er zijn geen huismussen waargenomen binnen het plangebied. De waargenomen huismussen bevonden zich in groenstructuren ten noorden en/of ten westen van de planlocatie. Gezien het aantal waarnemingen is er sprake van een kleine populatie in de omgeving van het plangebied.

Verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek zijn geen nesten van de huismus vastgesteld. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaaloverzicht van alle aanwezige soorten opgenomen. In figuur 5 wordt weergegeven welke delen van de planlocatie veelvuldig door huismussen worden gebruikt om te rusten, foerageren en als dekking tegen predatoren. Ook deze delen van de huismus vallen buiten het plangebied. Aannemelijk bevinden de huismusnesten in deze omgeving. Deze zullen in de beoogde ontwikkeling behouden blijven.

Functioneel leefgebied

Het waargenomen functionele leefgebied is ten noorden en ten westen, buiten het plangebied gesitueerd (figuur 3.1). Per functioneel leefgebied zijn maximaal 3 huismussen waargenomen. Op deze plaats zijn een afwisseling van stofplekken, inheems groen en enkele grote bomen, groenblijvende struiken en planten, water en voedsel aanwezig.

Figuur 3.1 Overzicht van de belangrijke structuren voor huismus op de planlocatie en in de directe omgeving hiervan (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS)

3.2 Steenuil

Aantal waarnemingen

Tijdens de onderzoek rondes zijn in totaal aannemelijk 3 verschillende steenuilen (*Athene Noctua*) waargenomen tijdens de steenuilrondes. Op basis van het aantal roepende mannetjes, waarvan een aantal tegelijkertijd aan tijdens dezelfde ronde aan het roepen waren, kunnen 3 verschillende territoria toegekend worden. In figuur 3.2 worden de ruimtelijke spreiding van de roepende steenuilen weergegeven. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaal overzicht van alle aanwezige soorten opgenomen.

Verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek zijn geen nesten van de steenuil vastgesteld. In de bedrijfsstal aan de Kerkstraat 9 zijn echter wel krijtsporen en braakballen gevonden, die duiden op een vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

Functioneel leefgebied

De paardenweide en de notenbomen behoren tot het leefgebied van één van de broedparen. Deze zullen in de beoogde ontwikkeling behouden blijven.

Figuur 3.2 Overzicht van de locaties waar steenuilenroep is waargenomen en het aannemelijk territoria hierbij. Tevens is er in de bebouwing aan de Kerkstraat 9 een vaste rust- en verblijfplaats van de soort gedefinieerd (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS)

3.3 Vleermuizen

Soorten

Tijdens de onderzoeksrondes zijn in totaal een viertal soorten waargenomen binnen of in de directe nabijheid van het plangebied. Het meest waargenomen soort betrof de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en in beperkte mate ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). Tijdens piekmomenten tijdens de voorjaarsrondes zijn in totaal 3-5 individuen waargenomen, tijdens de najaarsrondes betrof dit circa 2-3 individuen. De watervleermuis en de laatvlieger is enkel waargenomen in het voorjaar. Tijdens piekmomenten waren er circa 3 individuen binnen of in de directe omgeving van het plangebied.

Verblijfplaatsen

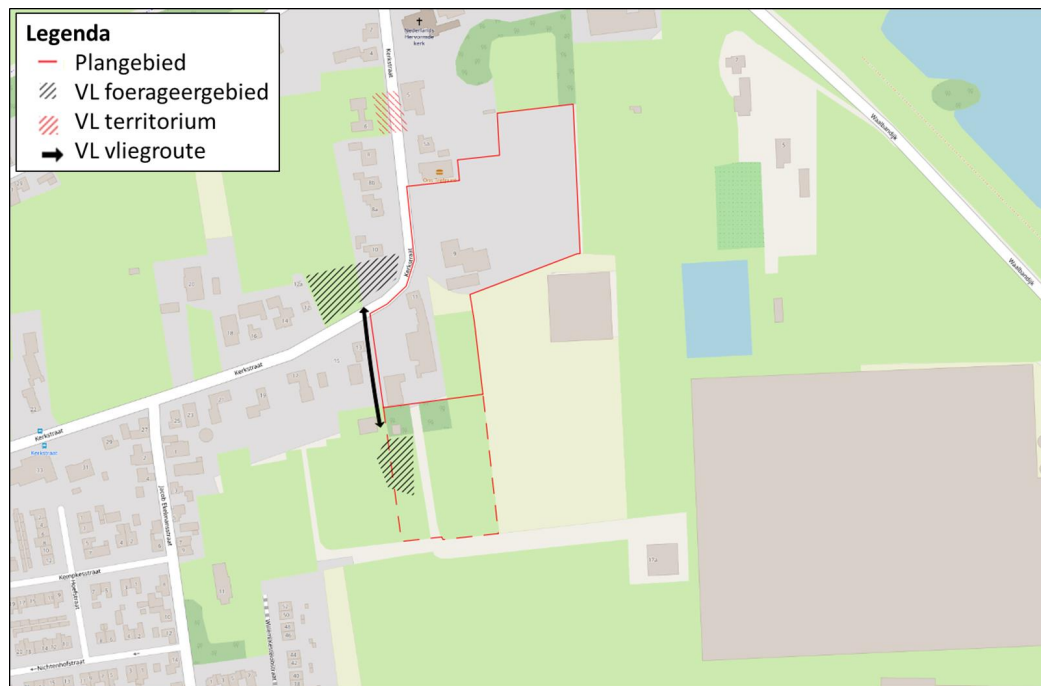
Gedurende het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Er zijn tevens geen indicaties aanwezig dat een dergelijke verblijfplaats aanwezig is binnen het plangebied.

Vliegroutes en foerageergebieden

Binnen het plangebied was geen sprake van de aanwezigheid van een frequent gebruikte vliegroute. Op basis van het aantal waargenomen individuen is de aanwezigheid van één beperkte gebruikte vliegroute (van ongeveer 9 individuen) vastgesteld verspreid over de 5 veldbezoeken. Gezien de beperkte mate van hoeveelheid waargenomen individuen, kan een essentiële vliegroute uitgesloten worden.

Territoriale vliegroutes behorende bij de paarverblijfplaatsen zijn waargenomen op 1 locaties. Mogelijk bevindt de paarverblijfplaats zich in de woning aan de Kerkstraat 5 of 6. Deze zal behouden blijven.

Foeragerende vleermuizen zijn waargenomen ter hoogte van Kerkstraat 10 en aan de zuidzijde van het plangebied (semi-plangebied, werkzaamheden zijn hier niet gepland). Tijdens piekmomenten was hier sprake van 1-3 foeragerende gewone dwergvleermuizen en sporadisch een ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Aanwezigheid van vleermuizen in dit foerageergebied is tijdens 3 van de 5 veldbezoeken vastgesteld. Gezien de (in)frequente aanwezigheid van foeragerende vleermuizen blijkt dat dit foerageergebied slechts beperkt van daadwerkelijk belang is voor de soort.

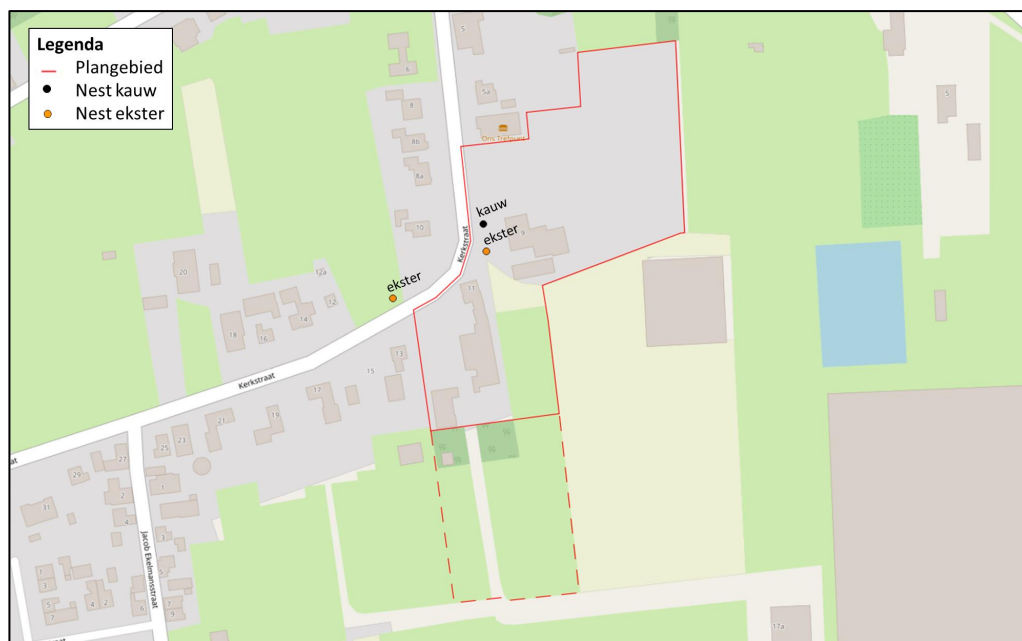
Figuur 3.3 Overzicht van de belangrijke structuren voor de vleermuis op de planlocatie en in de directe omgeving hiervan (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS)

3.4 Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd zijn tijdens de veldbezoeken de volgende soorten waargenomen: kauw, spreeuw, kraai, scholekster, boerenwaluw, wilde eend, gaai, tijtjaf, turkse tortel, torenvalk, grauwe gans, houtduif, steenuil en merel. Deze waarnemingen bestaan met name uit overvliegende, rustende of foeragerende vogels. Tevens zijn de volgende zoogdieren waargenomen: egel. In enkele gevallen zijn nestlocaties of verblijfplaatsen van deze soorten waargenomen (zie tabel 3.2). In figuur 3.4 worden de ruimtelijke spreiding van de nestlocaties weergegeven. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaal overzicht van alle aanwezige soorten opgenomen.

Tabel 3.2 Locaties nesten en verblijfplaatsen van overige soorten. * deze woningen vallen binnen het plangebied. Per soort wordt het beschermingsregime weergegeven. VRL: vogelrichtlijn (Wnb, art. 3.1); HRL: habitatrichtlijn (Wnb, art. 3.5); Andere soorten (Wnb, art. 3.10).

Straat	Nr.	Soort	Aantal	Bescherming ¹
Kerkstraat ^o	9 (in boom)	Kauw	1	VRL
Kerkstraat ^o	9 (in boom)	Ekster	1	VRL, cat. 5
Kerkstraat	ong. (in boom)	Ekster	1	VRL, cat. 5

Figuur 3.4 *Overzicht van de nestlocaties van overige soorten op de planlocatie en in de directe omgeving hiervan (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS).*

4 Conclusie

4.1 Huismus

In de periode april 2019 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de huismus in de bebouwing aan de Kerkstraat 9 en 11 te Nieuwaal. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in de Soortenstandaard Huismus (BIJ12, 2017a). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de bebouwing op de planlocatie aan de Kerkstraat 9 en 11 geen functie heeft voor huismus als nestlocatie. Tevens maakt de planlocatie geen onderdeel uit van het functioneel habitat. De beoogde ontwikkeling leidt niet tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art 3.1, lid 2.

4.2 Steenuil

In de periode maart-april 2019 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van steenuilen in de bebouwing aan de Kerkstraat 9 en 11 te Nieuwaal. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in de Soortenstandaard Steenuil (BIJ12, 2017e). Tijdens het onderzoek is een vaste rust- en verblijfplaats in de schuur aan de Kerkstraat 9 gedefinieerd. Rondom het plangebied zijn 3 verschillende territoria gedefinieerd. De paardenweide en notenbomen ten zuiden van het plangebied maken deel uit van het functioneel leefgebied van de soort. Deze zullen behouden blijven in de beoogde ontwikkeling.

Ten aanzien van het wegnemen van de vaste rust- en verblijfplaats aan de Kerkstraat 9 dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming (art 3.1, lid 2) te worden aangevraagd alvorens bebouwing gesaneerd kan worden.

4.3 Vleermuizen

In de april-september 2019 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing aan de Kerkstraat 9 en 11 te Nieuwaal. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het vleermuisprotocol (NGB, 2017). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de bebouwing op de planlocatie aan de Kerkstraat 9 en 11 geen functie heeft voor vleermuizen als vaste rust- en verblijfplaats. Tevens maakt de planlocatie geen onderdeel uit van het functioneel habitat. De beoogde ontwikkeling leidt niet tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art 3.5, lid 2.

4.4 Overige soorten

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid van huismus, steenuil en vleermuizen. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op nesten van en/of verblijflocaties van andere soorten op de planlocatie. Er zijn in totaal 3 nesten van kauw en ekster aangetroffen binnen het plangebied. Zoals beschreven staat in de vogelrichtlijn zijn alle vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen (indicatief betreft dit de periode 15 maart t/m 15 juli). Om overtreden van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen werkzaamheden die mogelijk leiden tot verstoring of aantasting van nesten buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden.

De ekster behoort tot de categorie 5 vogels onder de Vogelrichtlijn. Categorie 5 vogels zijn honkvaste broeders, maar voldoende flexibel om een nieuwe locatie voor een nest te zoeken. Allen indien er ecologisch zwaarwegende redenen gelden, is er sprake van een jaarronde bescherming van de nesten. In de laatste 10 jaar is er een significante toename in aantalsveranderingen in termen van broedvogels trends zichtbaar (sovon.nl). Door de aanwezigheid van slechts 2 eksternesten, is het aannemelijk dat de bomen in de directe en/of ruime omgeving voldoende uitwijkmogelijkheid biedt voor de soort.

4.5 Vervolgstep(en)

Voor de uitvoering van een deel van de sloopwerkzaamheden (saneren bedrijfsstallen Kerkstraat 9) is ontheffing nodig van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (art. 3.1 lid 2). Conform het kennisdocument steenuil wordt aanbevolen om de navolgende aspecten te onderbouwen. Deze aspecten maken integraal onderdeel uit van het projectplan ten behoeve van de ontheffingsaanvraag.

- 1) Er is sprake van een wettelijk belang (Wnb, art. 3.3, lid 4b)
- 2) Bepaal waarborging van gunstige staat van instandhouding (Wnb, art. 3.3, lid 4c)
- 3) Onderbouw de meest bevredigende oplossing (alternatieven afweging) (Wnb, art. 3.3, lid 4a)
- 4) Bepaal mitigerende en compenserende maatregelen (Wnb, art. 3.3, lid 4c)

Een ontheffingsaanvraag is enkel succesvol als al deze aspecten voldoende onderbouwd kunnen worden. Indien de werkzaamheden geen wettelijk belang kennen of indien er vergelijkbare maatregelen zijn die gunstiger zijn voor de aanwezige soorten kan een ontheffing mogelijk geweigerd worden.

De ontheffingsaanvraag bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanvraagformulier (*dient nog opgesteld/ingevuld te worden*)
- Projectplan met ecologisch werkprotocol (*dient nog opgesteld te worden*)
- Oriënterend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Aanvullend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Eventueel aanvullende documentatie (*bijv. machtiging*)

4.6 Vooruitzicht projectplanning

Het proces van het aanvragen van de ontheffing tot het moment dat de ontheffing (mogelijk) verleent wordt beslaat ten minste 20 weken. De planning van de werkzaamheden dient aangepast te worden aan de aanwezige soorten om zoveel mogelijk de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periodes. Dergelijk maatwerk kan ervoor zorgen dat het project enkel in bepaalde periodes van het jaar uitgevoerd kan worden.

In tabel 4.1 staat aangegeven hoeveel voorzieningen er getroffen dienen te worden voor de vastgestelde verblijfplaats steenuil. Raadpleeg voor de plaatsing van de voorzieningen een ter zake doende deskundige.

Tabel 4.1 Overzicht van de nesten en verblijfplaatsen die weggenomen worden door de geplande ontwikkeling. Per type nest en verblijfplaats staat de vereiste gewenningsperiode en het aantal te treffen (tijdelijke) voorzieningen vermeld. Raadpleeg voor het treffen van de voorzieningen een deskundige.

Type	Aantal	Aantal te treffen voorzieningen
Steenuil verblijfplaats	1	= aantal verblijfplaatsen * 2

5 Bronnen

BIJ12, 2017a. Kennisdocument huismus, *Passer domesticus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017b. Kennisdocument gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017c. Kennisdocument ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017d. Kennisdocument steenuil, *Athene Noctua*. BIJ12, Utrecht

Hooymans, J., 2018. Quicksan Wet Natuurbescherming Kerkstraat 11 Nieuwaal Gemeente Zaltbommel. Viridis, Culemborg

NGB, Zoogdiervereniging en GaN, 2017. Vleermuisprotocol, versie maart 2017

NGB, Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017

Gebruikte websites

www.arcgis.nl

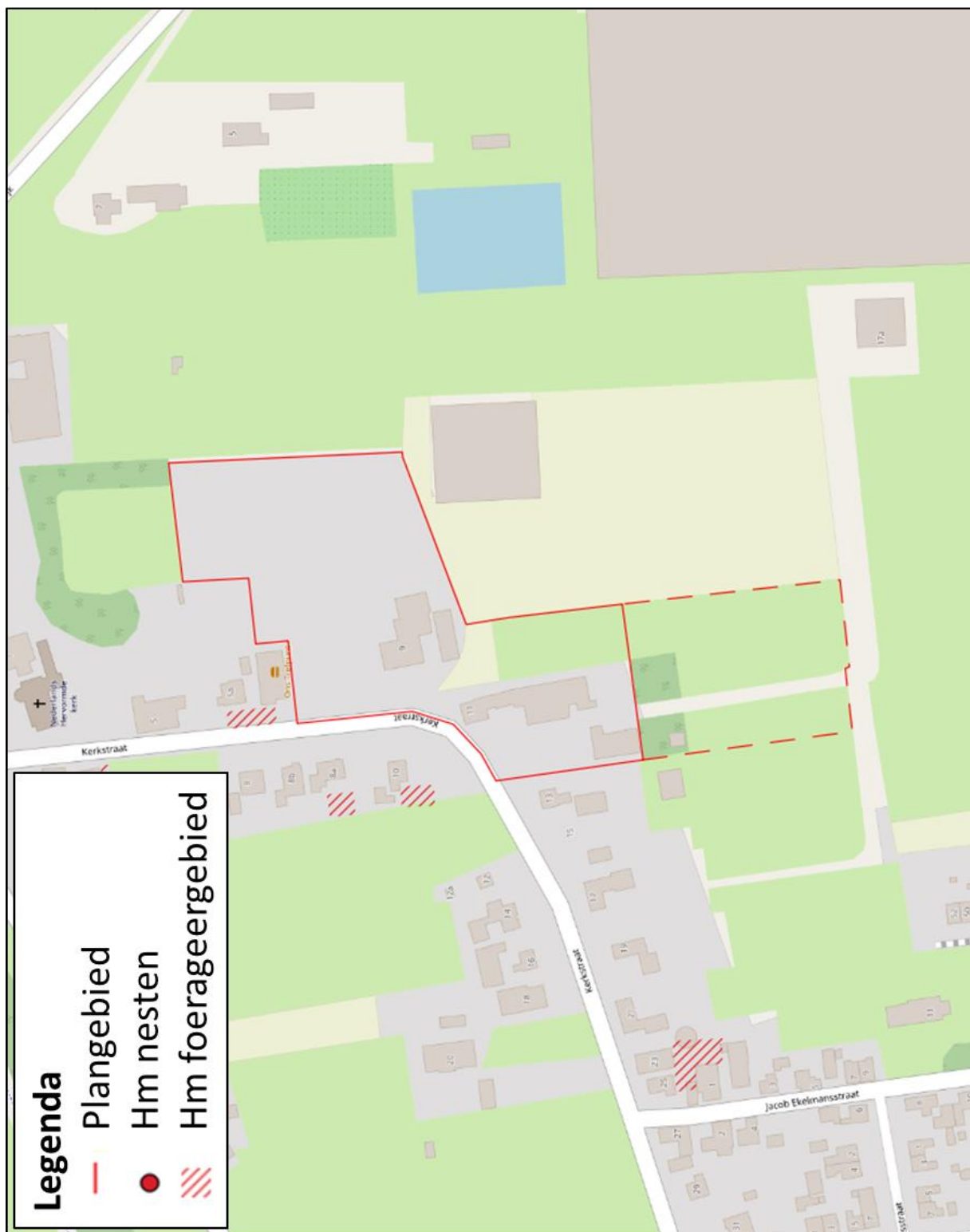
www.ruimtelijkeplannen.nl

www.sovon.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdiervereniging.nl

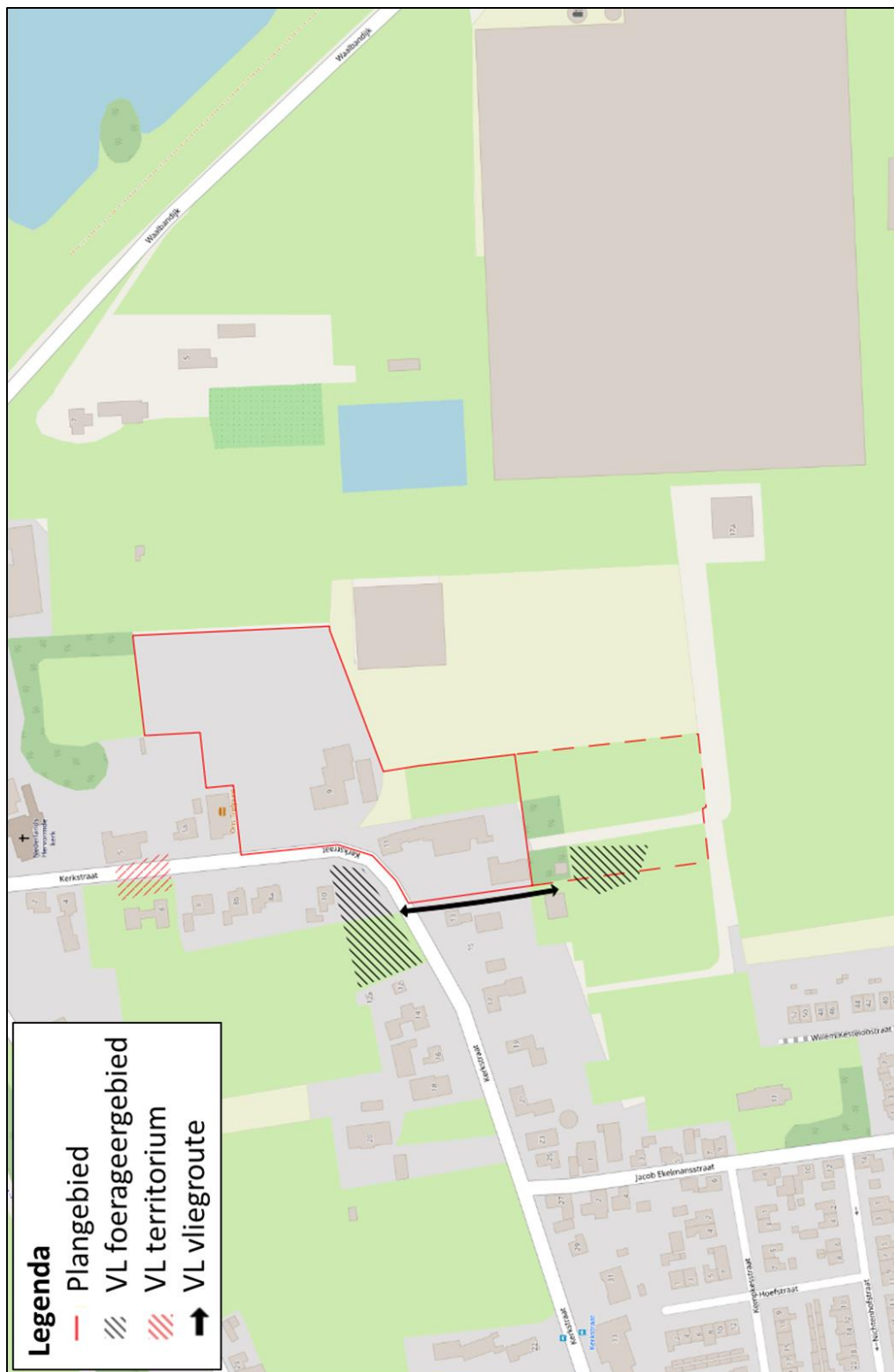
Bijlage 1 Overzicht waarnemingen

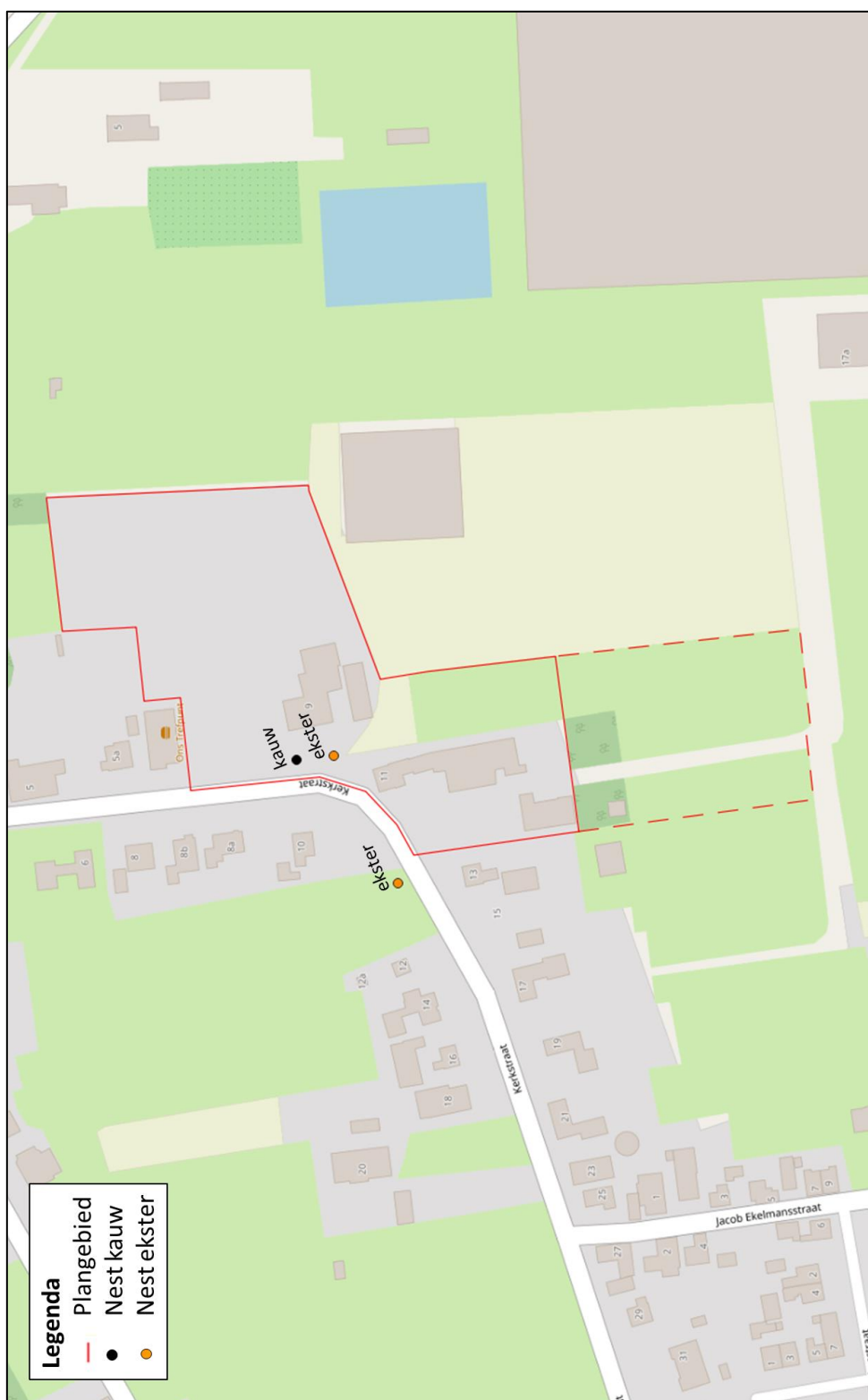
Figuur 1 Locaties van huismusnesten en -foorageergebied.

Figuur 2 Verblijfplaats en territoria van steenuil

Figuur 3 Vliegroutes en territoria van vleermuizen

Figuur 4 Nesten van algemene broedvogels en categorie 5 (Vogelrichtlijn) vogels.

